

## **Història d'Espanya**

La matèria d'Història d'Espanya introdueix als alumnes en la perspectiva del pensament històric, indispensable per a l'observació, interpretació i comprensió de la realitat en la qual viu. Atendre els principals reptes i problemes als quals s'enfronta en el segle XXI resulta essencial per a l'exercici de la seva maduresa intel·lectual i personal, en situar-lo davant els desafiaments socials del present a fi d'orientar la seva actuació amb compromís i responsabilitat. L'anàlisi del passat, de les experiències individuals i col·lectives de les dones i homes que ens han precedit, constitueix una referència imprescindible per a entendre el món actual. A més, conforma un ric llegat que s'ha d'apreciar, conservar i transmetre, com a memòria col·lectiva de les diferents generacions que ens han antecedit i com a font d'aprenentatge per a les quals ens succeiran. D'aquesta manera, en estudiar els esdeveniments viscuts per uns altres, les dificultats a les quals van haver de fer front i les decisions que van adoptar, l'alumnat pren consciència dels factors que condicionen l'actuació humana i el paper que cobren en la història determinats elements com les identitats, les creences, les idees i les pròpies emocions. Igualment aprèn a valorar els encerts, assoliments i avanços històrics fins a arribar a l'actual estat social i de dret en el qual es fonamenta la nostra convivència democràtica, considerant també les dificultats, conductes, accions i reculades que han marcat en el temps determinades situacions traumàtiques i doloroses i que la societat en el seu conjunt ha de conèixer per a poder superar-les.

L'aproximació a la metodologia històrica, a l'ús rigorós i crític de les fonts, als marcs conceptuals propis i d'altres disciplines afins, a les narratives que construeixen i a la pròpia historiografia introdueixen a l'alumne en un coneixement del passat basat en el rigor científic. Al seu torn, s'ha de facilitar l'exercici de processos inductius i d'indagació relacionats amb estratègies associades a la utilització de fonts i proves, a la cerca i tractament de la informació, a l'accés a documents de diferent naturalesa en plataformes digitals, i al seu contrast, contextualització i interpretació, la qual cosa permetrà entendre la història com un àmbit de coneixement en constant revisió i canvi a partir de noves evidències. Es tracta de transmetre una concepció dinàmica condicionada pels temes que desperten interès en la comunitat acadèmica i també, d'una manera molt directa, pels quals la societat considera rellevants. Per aquest motiu la matèria d'Història d'Espanya adquireixi un paper fonamental per a l'exercici, fonamentat i raonat, de l'esperit crític per a prevenir la desinformació i per adoptar un compromís amb el conjunt de valors cívics que emmarca la Constitució. Tot això des d'una concepció participativa de la ciutadania, en la qual l'alumne se senti com subjecte actiu i part implicada de l'entorn en el qual viu, col·laborant en la seva millora i contribuint, des de les seves possibilitats, a una societat més justa, equitativa i cohesionada.

Les competències específiques s'han estructurat entorn dels vectors que venen constituint els principals centres d'interès en el present, que defineixen les



estratègies per aprendre del passat i que resulten rellevants per orientar el nostre futur. Es pretén amb això destacar el valor funcional i significatiu de l'aprenentatge de la Història d'Espanya i dels sabers que aquesta matèria ofereix, dotant-los d'un sentit pràctic i relacionant-los amb l'entorn real dels alumnes.

La llibertat, el primer d'aquests eixos vertebradors, ofereix una perspectiva no lineal que travessa tota l'època contemporània fins als nostres dies, recollint la trajectòria de la nostra memòria democràtica fins a la Constitució de 1978 i els reptes actuals i futurs als quals pot enfrontar-se la nostra democràcia. Les identitats nacionals i regionals es projecten més enrere en el temps i com les creences i les ideologies, que tanta transcendència tenen i han tingut al llarg de la història, connecten processos diversos i resulten essencials per, a partir de l'anàlisi històrica, destacar, abans que el que ens separa i diferencia, els elements que ens uneixen, amb objecte d'afavorir el diàleg i la convivència. El progrés i el creixement econòmic, des de la perspectiva de la sostenibilitat, la cohesió territorial i la justícia social, així com la visió de la diversitat social o de la igualtat de gènere al llarg del temps, s'han convertit també en camps fonamentals per a l'estudi de la història i l'anàlisi del present. El marc comparatiu amb la història d'altres països del món occidental, les relacions internacionals i la connexió del territori espanyol amb els grans processos històrics, constitueixen igualment un vector imprescindible per a la interpretació de l'evolució i desenvolupament del nostre país, així com per a l'anàlisi de les seves analogies i singularitats, subratllant aquelles etapes històriques en les quals les seves institucions, col·lectius o certs individus destacats han tingut un especial protagonisme. Finalment, una altra de les competències específiques, de caràcter transversal, subratlla l'expressió pràctica i metodològica del pensament històric i de l'aprenentatge actiu que ha de dur a terme l'alumnat.

Els criteris d'avaluació conjuguen les competències específiques amb els sabers bàsics i van orientats a l'assoliment dels objectius del batxillerat i de les competències clau. Suposen per tant una adaptació de les metodologies i accions educatives per a aquesta mena d'aprenentatge per part de l'alumne, utilitzant estratègies en les quals es pugui exercitar tant els processos instrumentals com les actituds proposades, utilitzant les bases metodològiques del pensament històric en la construcció del coneixement. Tot això implica disposar de nous i variats instruments per valorar un conjunt ampli i divers d'accions, tenint en compte la diversitat i individualitat de l'alumne.

Els sabers bàsics s'agrupen en tres blocs: «Societats en el temps», «Reptes del món actual» i «Compromís cívic». Segueix gairebé la mateixa denominació que en la matèria d'Història del Món Contemporani de primer de batxillerat, donant així continuïtat i coherència als principis que guien i orienten a aquestes matèries. En la seva organització s'ha optat per la presentació cronològica, amb la qual els professors i els alumnes es troben més familiaritzats, però en la seva pròpia definició i articulació pot observar-se una intenció temàtica, incidint en aquells elements i problemes que resulten més rellevants de cada època històrica. Es



relacionen els sabers bàsics de l'Espanya contemporània i actual, que compten amb major presència, amb els d'etapes històriques anteriors. Es pretén incidir amb això en el caràcter funcional dels aprenentatges i en la connexió del passat més llunyà amb les èpoques més recents. En qualsevol cas, els fets i esdeveniments han de plantejar-se contextualitzats en el seu moment històric, caracteritzant degudament cada etapa de la història i situant-la adequadament en la línia del temps, evitant així una visió presentista.

L'enfocament competencial del batxillerat i de la Història d'Espanya obre noves oportunitats i possibilitats per crear escenaris d'aprenentatge més actius, en els quals dotar de major protagonisme a l'alumne, que permetin el treball en equip, els processos d'indagació i recerca, la creativitat i la transferència del coneixement adquirit. Tal enfocament i aquests escenaris són, també, el marc adequat per a plantejar propostes interdisciplinàries amb les quals treballar de manera coordinada amb altres àrees de coneixement, de manera que es faciliti la interconnexió dels sabers i es permeti la seva consolidació. Tot això tenint en compte que el centre d'atenció ha d'estar en l'exercici d'una ciutadania informada i conscient, que valori la trajectòria d'un país amb una democràcia consolidada i, a la vegada sigui crítica respecte a la desigualtat i les expectatives incomplides. La finalitat és el desenvolupament en els alumnes d'una actitud respectuosa, que a partir de la valoració de la convivència i el diàleg, es comprometin amb la millora de la comunitat i de l'entorn, i estiguin disposats a afrontar els reptes que li ofereix el segle XXI.

### **Competències específiques**

**1. Valorar els moviments i accions que han promogut les llibertats en la història d'Espanya, utilitzant termes i conceptes històrics, a través de l'anàlisi comparada dels diferents règims polítics, per a reconèixer el llegat democràtic de la Constitució de 1978 com a fonament de la nostra convivència i garantia dels nostres drets.**

La Constitució de 1978 va iniciar l'etapa de convivència pacífica i democràtica més llarga i duradora de la història d'Espanya. L'alumne ha de concebre l'estat social i de dret actual no sols com a resultat de l'enteniment i de l'acció de determinats dones i homes compromesos amb la llibertat, sinó també com el fruit de l'exercici diari d'una ciutadania activa identificada amb els seus principis i inspirada en els seus valors. D'aquesta manera, s'ha d'interpretar la memòria democràtica, no sols com a efecte directe de l'experiència històrica de la Transició, sinó com a resultat del complex camí que el constitucionalisme ha recorregut des de 1812. Tot això implica considerar la història com un procés no lineal, d'avanços i reculades, valorant el que les diferents cultures polítiques han aportat al finançament del parlamentarisme i a l'establiment de la democràcia. Per a això resulta necessari desenvolupar estratègies comparatives sobre els diferents règims polítics que s'han anat succeint des de la fi de l'absolutisme i el regnat d'Isabel II fins a la Restauració i la Constitució de 1931, així com la correcta utilització d'aquells



termes i conceptes històrics, polítics i jurídics que permetin definir la seva naturalesa i contextualitzar les seves dinàmiques i assoliments. D'altra banda, es persegueix el reconeixement i la interpretació dels diferents significats assignats al concepte de llibertat, així com l'anàlisi dels diferents i, a vegades, contraposats interessos presents en ells, de manera que l'alumne entengui que la llibertat, com a principi inherent de l'ésser humà, implica una actitud crítica i exigent davant el compliment dels seus principis i aspiracions dins del propi marc constitucional.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CC1, CC2.

**2. Reconèixer i valorar la diversitat identitària del nostre país, per mitjà del contrast de la informació i la revisió crítica de fonts, prenent consciència del paper que juga en l'actualitat, per a respectar els sentiments de pertinença, l'existència d'identitats múltiples, i les normes i símbols que estableix el nostre marc comú de convivència.**

La definició constitucional de la nació espanyola i el reconeixement d'altres identitats exigeixen l'estudi dels processos de nacionalització que es donen arran de la incorporació del concepte de sobirania nacional i de l'ús de la història per a justificar-los. Una ciutadania informada i crítica ha de ser capaç d'interpretar discursos i idees diferents, incloent aquells que són contraris als seus propis i defensar la solidaritat i la cohesió com a base de la convivència, així com el respecte als símbols i normes comunes. La coexistència d'identitats, especialment les que tenen a veure amb el sentiment nacional, és un dels fets que més interès desperta en l'actualitat i que més tensió ha provocat en la societat espanyola de les últimes dècades. Com a fenomen polític i cultural, exigeix en l'alumne una aproximació rigorosa quant a la seva contextualització històrica, a través de l'anàlisi crítica de fonts i de la interpretació rigorosa d'aquestes. És també necessari que pugui descriure l'origen i evolució de l'Estat nacional, així com dels diferents nacionalismes i regionalismes, articulats en moviments polítics i culturals a partir del segle XIX. Igualment, ha de poder identificar l'origen de la idea d'Espanya i d'altres identitats territorials a través dels textos, des de les seves primeres formulacions i a través de la seva evolució en el temps. D'altra banda, respectar els diferents sentiments de pertinença implica tractar-los en les seves diferents escales i dimensions, i treballar sobre la compatibilitat d'identitats múltiples, valorant la riquesa de les seves diferents expressions i manifestacions. Finalment, prendre consciència històrica de l'articulació i organització territorial de l'estat implica reconèixer les accions orientades a la centralització administrativa i política des del naixement de l'Estat Modern, els conflictes que ha generat i els models alternatius a aquesta centralització.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, CPSAA3.1, CC1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC2.



**3. Analitzar i valorar la idea de progrés des de la perspectiva del benestar social i de la sostenibilitat, a través de la interpretació dels factors modernitzadors de l'economia espanyola, l'ús de mètodes quantitativs i l'anàlisi crítica de les desigualtats socials i territorials, per a considerar l'emprenedoria, la innovació i l'aprenentatge permanent com a elements fonamentals en un entorn econòmic i professional en constant canvi.**

L'alumne ha de concebre que la sostenibilitat i el conjunt dels objectius de desenvolupament sostenible constitueixen un principi inexcusable tant a nivell local com global, i tant per a afrontar l'emergència climàtica com per a aconseguir els nivells mínims de justícia social. Una perspectiva que impliqui una mirada crítica a la idea del progrés, als seus plantejaments filosòfics i econòmics i a les seves derivacions polítiques, ha de considerar les conseqüències que ha generat un creixement econòmic que, històricament, no ha tingut en compte entre les seves prioritats ni la distribució de la riquesa ni els efectes ambientals. L'estudi de la modernització econòmica exigeix, doncs, posar en contacte les estructures a llarg termini, que a Espanya s'han mantingut des de l'època medieval, com és el cas de la propietat de la terra, amb el mitjà i curt termini, vinculant-les amb conjuntures concretes com els elevats costos per la implicació en els conflictes bèl·lics de l'època moderna, el comerç colonial o les polítiques comercials. També s'ha de prestar especial atenció a l'estudi comparatiu de l'evolució del capitalisme i la industrialització a Espanya amb la d'altres països europeus que ens serveixen de referència, a través de l'anàlisi dels respectius ritmes de creixement. Manejar aquest quadre de magnituds suposa, per altres, l'exercici d'habilitats econòmiques, l'ús de bases estadístiques, la lectura de gràfics, el maneig de dades i recursos digitals i l'ús d'aplicacions informàtiques. Aquesta tasca exigeix igualment el desenvolupament de l'aptitud interpretativa i de relació, a fi de poder associar els factors econòmics amb la desigualtat social i territorial, i de percebre la velocitat dels canvis del món actual, fenòmens aquests que demanen una ciutadania resilient, innovadora, emprenedora i compromesa amb la millora de la humanitat i del planeta.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: STEM1, STEM4, CD2, CPSAA1.2, CPSAA2, CC1, CC4.

**4. Prendre consciència de la diversitat social a través de l'anàlisi multidisciplinària dels canvis i continuïtats de la societat espanyola al llarg del temps, l'evolució de la població, els nivells i maneres de vida, les condicions laborals i els moviments i conflictes socials, per valorar l'abast de les mesures adoptades i els progressos i limitacions per avançar en la igualtat, el benestar, la justícia i la cohesió social.**

L'increment dels nivells d'equitat i igualtat constitueix el criteri ètic des del qual valorar el desenvolupament humà d'un país i mesurar l'abast dels seus assoliments socials. L'alumne ha de percebre la gran heterogeneïtat i complexitat de la societat espanyola al llarg de la seva història, alguna cosa que resulta



necessari analitzar per entendre la seva evolució demogràfica, els desequilibris territorials i el desigual accés als recursos, als drets i a la participació en el poder. Per a això requereix combinar l'estudi històric amb les aportacions de disciplines com són, entre altres, l'antropologia, la psicologia social, les ciències polítiques o la sociologia, a fi d'interpretar les diferents respostes, individuals i col·lectives, que es donen davant situacions d'adversitat, incompliment d'expectatives o davant la percepció de la injustícia. Una interpretació aquesta que ha de centrar-se en el subjecte i en les experiències col·lectives, en les maneres de vida, les mentalitats, l'estructura cultural i les emocions, per mitjà de l'anàlisi de fonts documentals literàries o audiovisuals, a través de la lectura de publicacions i de la premsa d'època, així com de la consulta de biblioteques i hemeroteques digitals, amb la finalitat de percebre la multiplicitat d'accions de protesta que s'han produït tant en el món agrari com en l'urbà, des de les societats de l'Antic Règim al proletariat industrial i altres moviments socials més recents. Resultarà igualment necessari atendre les mesures que, des de l'estat i altres institucions, s'han adoptat per gestionar els conflictes, pal·liar les desigualtats, neutralitzar la tensió social o reprimir les pertorbacions de l'ordre, generant en l'alumne una perspectiva que li porti a valorar la progressiva ampliació dels drets laborals i socials, la inclusió de les minories i la cohesió d'una societat múltiple i diversa, combatent tot tipus de discriminació.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, CCL4, STEM4, CD1, CPSAA4, CC1, CC3, CCEC2.

**5. Analitzar críticament el paper de les creences i de les ideologies en l'articulació social, en l'ús del poder i en la configuració d'identitats i projectes polítics contraposats, a través de l'estudi de fonts primàries i textos historiogràfics i la fonamentació de judicis propis, per debatre sobre problemes actuals, transferir coneixement, valorar la diversitat cultural i mostrar actituds respectuoses davant idees legítimes diferents a les pròpies.**

Les creences i les ideologies han constituït un dels principals eixos vertebradors de la societat, a partir dels quals s'han generat els més importants espais de sociabilitat, de creació de vincles i d'identitats col·lectives. L'alumne ha d'identificar els canvis en les creences i pràctiques religioses, les formes de pensament i les concepcions polítiques que han anat emergint i transformant-se des de l'etapa de l'Absolutisme i l'Estat Liberal fins a l'actual societat democràtica. A través de la lectura de manifestos, articles de premsa o debats parlamentaris ha de poder inferir els projectes polítics que van motivar els enfrontaments entre fraccions, partits i moviments polítics de l'època contemporània, des del carlisme i les diferents forces monàrquiques al republicanisme i les ideologies revolucionàries. Especial interès cobra, per la seva significació històrica i l'intens debat social que suscita, el procés reformista i democratitzador que va emprendre la II República, així com les reaccions antidemocràtiques que es van generar davant el seu avanç i el cop d'estat que va suposar la seva fi. Resulta necessari que l'alumne formi judicis propis argumentats en fonts fiables i en treballs històrics contrastats, que





evitin la desinformació i afavoreixin el diàleg. La Guerra Civil i el Franquisme donen compte del grau de violència que poden adquirir els conflictes i de les conseqüències de l'ús dictatorial del poder, fets, traumàtics i dolorosos, que s'han de conèixer amb rigor perquè mai més tornin a produir-se. Analitzar aquest complex entramat de corrents ideològics i lluites polítiques requereix, en fi, l'aproximació a la historiografia i a la manera amb la que els historiadors tracten d'explicar-lo mitjançant l'aplicació de mètodes, conceptes i marcs teòrics, amb rigor i honestat.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, STEM4, CPSAA3.1, CPSAA4, CC1, CC2, CC3, CCEC1.

**6. Interpretar el valor geoestratègic d'Espanya i la seva connexió amb la història mundial, assenyalant les analogies i singularitats de la seva evolució històrica en un context global canviant, per mitjà de la cerca i el tractament d'informació, per avalar els compromisos del nostre país en matèria de cooperació i seguretat, promoure actituds solidàries i assumir els valors de l'europeisme.**

Una aproximació comprensiva a la història d'Espanya ha de partir d'una visió espacial i cartogràfica, deduint com la seva ubicació li ha permès formar part dels principals itineraris històrics de la humanitat i dels processos clau que han ocorregut entorn de les seves principals geogràfiques: el Mediterrani, l'Atlàntic i l'Europa continental. Valorar i interpretar el llegat històric i cultural des de la romanització fins als nostres dies, permet a l'alumne connectar el present amb el passat, identificant el paper que han jugat les relacions internacionals en un món cada vegada més interconnectat. Això precisa del maneig d'un marc comparatiu que eviti caure en una imatge singular de l'evolució històrica espanyola basada en mites i estereotips, com la llegenda negra o la idea de decadència després de la fi de l'imperi i les successives crisis colonials, que l'allunyen del seu context interpretatiu. L'estudi d'aquest conjunt ampli de temes històrics requereix de processos inductius basats en l'exercici de l'autonomia i la maduresa personal i en el desenvolupament de processos avançats de cerca, selecció i tractament crític de la informació, que permetin a l'alumne elaborar el seu propi coneixement en diferents formats, com ara informes, esquemes, portafolis i síntesis. Una mirada històrica des del present ha d'incloure també una anàlisi del paper que representa l'Espanya d'avui en el món, assumint els compromisos que suposa la seva pertinença a la Unió Europea i a altres organismes internacionals, i promovent en els alumnes una consciència de seguretat i cooperació nacional i internacional, reconeixent els instruments dels que disposa l'Estat per preservar els drets, llibertats i benestar de la ciutadania, i valorant el paper d'institucions i entitats dedicades a la cooperació i l'ajuda humanitària.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: STEM4, CPSAA1.1, CPSAA4, CC1, CC2, CC3, CEC1, CEC2.



**7. Incorporar la perspectiva de gènere en l'anàlisi de l'Espanya actual i de la seva història, a través de la contextualització històrica de fonts literàries i artístiques i la recerca sobre el moviment feminista, per reconèixer la seva presència en la història i promoure actituds en defensa de la igualtat efectiva de dones i homes.**

La perspectiva de gènere respon a una exigència ètica en les societats contemporànies i té per objecte comprendre quina és la situació real de la igualtat entre dones i homes a l'Espanya actual, valorar els avanços aconseguits i plantejar els reptes del futur. Incorporar aquesta visió als estudis històrics permet a l'alumne situar en un lloc central nous conceptes en l'estudi de les relacions socials, analitzant els mecanismes de dominació, control, subordinació i submissió que s'han mantingut al llarg de la història. Identificar l'absència de la dona, tant a títol individual com col·lectiu, en la narrativa històrica, exigeix explorar noves fonts, especialment literàries i artístiques, i també orals. En elles, i a través de l'anàlisi d'estereotips, símbols i iconografies relacionats amb la dona i el món femení, en les quals es representin espais, activitats, rols, conductes, imatges i maneres de vida, es poden contextualitzar temporalment i espacial les relacions de gènere i visibilitzar la seva presència en la història. Tot això suposa també el rescat d'aquelles dones que van ser capaces de superar el silenci i l'oblit, dotant-les d'un protagonisme que la història escrita els ha negat relegant-les a personatges secundaris i irrelevants. Finalment, l'estudi de les lluites per l'emancipació i dels moviments feministes permet analitzar les estratègies d'acció, la seva connexió amb determinades cultures polítiques i moviments socials, identificar els seus antagonistes i associar els seus assoliments a la modernització del país, mostrant una complexa trajectòria que ha de promoure actituds informades enfront de la situació secular de desigualtat entre homes i dones.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL4, CPSAA1.1, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CC2, CC3, CEC1, CEC2.

**8. Valorar el patrimoni històric i cultural com a llegat i expressió de la memòria col·lectiva, identificant els significats i usos públics que reben determinats esdeveniments i processos del passat, per mitjà de l'anàlisi de la historiografia i del pensament històric per al desenvolupament de la iniciativa, del treball en equip, de la creativitat i de la implicació en qüestions d'interès social i cultural.**

L'alumne ha de conèixer que la història es concep com un procés obert i en constant revisió, que s'interpreta en funció de les preocupacions i interessos de la societat a cada moment. Així, investigant les finalitats, interessos i usos que, per part de diferents entitats i institucions han condicionat el coneixement històric al llarg del temps s'enriqueix el coneixement del passat. L'alumne ha de comprendre que els canvis metodològics i historiogràfics responen, en gran manera, a les transformacions que es produeixen en el present i a la manera en la qual la recerca pot aportar idees i solucions relatives als reptes als quals ens enfrontem.





Aquesta visió funcional i crítica ha d'incorporar-se a l'aprenentatge de la Història d'Espanya, integrant el pensament històric i els seus mètodes a través de la realització de projectes orientats a una finalitat social o cultural determinada, preferentment connectada amb l'entorn real, generant-se així plantejaments que acostin a l'alumne a una perspectiva de la «història des de baix», així com a «tallers d'història» que el portin a posar en pràctica els processos d'indagació i de recerca, tenint en compte les diferents civilitzacions que han deixat la seva empremta en el territori i en la cultura. D'aquesta manera s'aconsegueix identificar el llegat històric com un bé comú, en la construcció i la posada en valor del qual ha de participar la comunitat, conservant la memòria col·lectiva a través del contacte i la solidaritat entre les generacions. Es tracta també aquí d'assenyalar aquells problemes ecosocials que més preocupen en l'actualitat i prendre'n consciència històrica, elaborant productes creatius i eficaços transferint aquest coneixement i despertant l'interès social. El patrimoni històric i cultural adquireix, en fi, una nova dimensió en contextualitzar i en contrastar els seus diferents significats, assumint com una responsabilitat individual i col·lectiva la seva conservació i la seva utilització per a l'enfortiment de la cohesió social.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: STEM3, CPSAA1.1, CPSAA3.1, CPSAA3.2, CC1, CC3, CE3, CCEC3.2.

### **Criteris d'avaluació**

#### **Competència específica 1**

1.1. Reconèixer el llegat democràtic i les accions en favor de la llibertat, identificant i comparant els diferents règims polítics i els seus respectius textos constitucionals, des de la fallida de la Monarquia Absoluta i els inicis de l'Espanya liberal a l'actualitat, utilitzant adequadament termes i conceptes històrics, valorant el grau i abast dels drets i llibertats que reconeixen i l'aplicació efectiva d'aquests.

1.2. Identificar i valorar el paper de la Transició en l'establiment de la democràcia actual i de la Constitució de 1978 com a fonament i garantia dels drets i llibertats dels espanyols, a través de l'elaboració de judicis propis sobre els principals debats que afecten el sistema constitucional, mitjançant el domini de processos de cerca i tractament de la informació.

#### **Competència específica 2**

2.1. Contrastar la informació i desenvolupar processos de crítica de fonts analitzant l'origen i l'evolució de les identitats nacionals i regionals que s'han format al llarg de la història d'Espanya, reconeixent la pluralitat identitària del nostre país i respectant els diferents sentiments de pertinença.



2.2. Identificar els diferents processos polítics, culturals i administratius que han tingut lloc en la formació de l'estat i en la construcció de la nació espanyola, analitzant críticament els assoliments i resultats de les accions dutes a terme i les reaccions generades, coneixent i respectant tant les identitats múltiples com els símbols i normes comunes que conformen el marc actual de convivència.

### **Competència específica 3**

3.1. Analitzar l'evolució econòmica d'Espanya, els seus ritmes i cicles de creixement, valent-se del maneig de dades, representacions gràfiques i recursos digitals, interpretant el seu particular procés de modernització en el context dels països de l'entorn i els debats historiogràfics sobre el seu desenvolupament industrial, considerant l'emprenedoria, la innovació i l'aprenentatge permanent com a formes d'afrontar els reptes d'un entorn econòmic i professional en constant canvi.

3.2. Entendre els diferents significats de la idea del progrés en els seus contextos històrics, desenvolupant l'estudi multicausal dels models de desenvolupament econòmic aplicats a l'Espanya contemporània i analitzant críticament la idea de modernització, valorant els seus efectes en relació a la desigualtat social, els desequilibris territorials, la degradació ambiental i les relacions de dependència, així com reflectint actituds en favor dels objectius de desenvolupament sostenible i els comportaments ecosocials.

### **Competència específica 4**

4.1. Descriure les grans transformacions socials i les diferents maneres d'organització i participació política que s'han produït a Espanya des del pas de l'Antic Règim a la nova societat burgesa, analitzant el sorgiment i evolució del concepte de ciutadania i de les noves formes de sociabilitat, utilitzant adequadament termes històrics i conceptes historiogràfics, i identificant les desigualtats i la concentració del poder en determinats grups socials.

4.2. Analitzar de manera multidisciplinària la diversitat i la desigualtat social existent en la història contemporània d'Espanya, l'evolució de la població i els canvis en les condicions i maneres de vida, interpretant les causes i motius de la conflictivitat social i la seva articulació en diferents moviments socials, considerant l'acció motivada dels subjectes i les mesures de diferent tipus adoptades per l'estat.

4.3. Deduir a través de l'estudi crític de notícies i dades estadístiques l'evolució de l'estat social, identificant els assoliments i reculades experimentades i les mesures adoptades per l'estat fins al present, l'evolució dels nivells de vida i de benestar, així com els límits i reptes de futur, des d'una perspectiva solidària en favor dels col·lectius més vulnerables.



**Competència específica 5**

5.1. Referir el paper que han representat les creences religioses i les institucions eclesiàstiques en la configuració territorial i política d'Espanya, considerant críticament aquells moments en els quals ha prevalgut la uniformitat i la intolerància contra les minories religioses o culturals.

5.2. Generar opinions argumentades, debatre i transferir idees i coneixements sobre la funció que han exercit les ideologies en l'articulació social i política de l'Espanya contemporània, comprenent i contextualitzant aquests fenòmens a través de la lectura de textos historiogràfics i identificant les principals cultures polítiques que han anat succeint-se, les seves formes d'organització i els diferents projectes polítics que representaven, expressant actituds respectuoses davant idees diferents a les pròpies.

5.3. Emprar el rigor metodològic de la història en l'estudi de les grans reformes estructurals que va escometre la II República, identificant els seus assoliments i les reaccions antidemocràtiques que es van produir i que van derivar en el cop d'estat de 1936, aproximant-se a la historiografia sobre la Guerra Civil i al marc conceptual de l'estudi dels sistemes totalitaris i autoritaris a través de la interpretació de l'evolució del Franquisme.

**Competència específica 6**

6.1. Assenyalar els reptes globals i els principals compromisos de l'Estat espanyol en l'esfera internacional, així com els que es deriven de la seva integració a la Unió Europea, a través de processos de cerca, selecció i tractament de la informació, així com del reconeixement dels valors de la cooperació, la seguretat nacional i internacional, la sostenibilitat, la solidaritat, l'europesisme i l'exercici d'una ciutadania ètica digital.

6.2. Reconèixer el valor geoestratègic de la península Ibèrica, identificant el ric llegat històric i cultural generat arran de la seva connexió amb processos històrics rellevants, caracteritzant les especificitats i singularitats de la seva evolució respecte a altres països europeus i els estereotips associats a aquestes, així com la influència de les relacions internacionals.

**Competència específica 7**

7.1. Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i anàlisi de la realitat històrica i actual, identificant els mecanismes de dominació que han generat i mantingut la desigualtat entre homes i dones, així com els rols assignats i els espais d'activitat ocupats tradicionalment per la dona.

7.2. Constatar el paper relegat de la dona en la història analitzant fonts literàries i artístiques, valorant les accions en favor de l'emancipació de la dona i del



moviment feminista i recuperant figures individuals i col·lectives com a protagonistes silenciades i omeses de la història.

### **Competència específica 8**

8.1. Fer treballs d'indagació i recerca, iniciant-se en la metodologia històrica i la historiografia, mitjançant la generació de productes relacionats amb la memòria col·lectiva sobre esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès social o cultural de l'entorn local, considerant el patrimoni històric com un bé comú que s'ha de protegir.

### **Sabers bàsics**

#### **A. Societats en el temps**

- El treball de l'historiador, la historiografia i la metodologia històrica. Consciència històrica i connexió entre el passat i el present. Usos públics de la història: les interpretacions historiogràfiques sobre determinats processos i esdeveniments rellevants de la història d'Espanya i l'anàlisi dels coneixements històrics presents en els debats de la societat actual.
- El significat geoestratègic de la península ibèrica i la importància del llegat històric i cultural. El mediterrani, l'Atlàntic i l'Europa continental en les arrels de la història contemporània.
- El procés de construcció nacional a Espanya. De la centralització política i administrativa a la formació i desenvolupament de l'estat liberal.
- El significat de la monarquia hispànica i de l'herència colonial a l'Espanya contemporània. Estereotips i singularitats de la història d'Espanya en el context internacional.
- Religió, església i estat. El paper del catolicisme en la configuració cultural i política d'Espanya i en els moviments polítics i socials. La situació de les minories religioses. Les relacions entre l'Església i l'Estat liberal. El nacionalcatolicisme. Laïcisme, lliurepensament i secularització. L'anticlericalisme.
- Estudi comparat dels règims liberals i del constitucionalisme a Espanya: dels inicis del règim liberal i la constitució de 1812, els orígens de la democràcia, fins a la Constitució democràtica de 1931. Termes i conceptes de la història per a l'estudi dels sistemes polítics.
- Ideologies i cultures polítiques a l'Espanya contemporània: conflictivitat, sistemes polítics i usos del poder. Estudi de textos i contextos de les faccions, partits i moviments polítics, des del carlisme i les diferents forces monàrquiques al republicanisme i l'obrerisme revolucionari. El paper dels exiliats a l'Espanya contemporània i la seva contribució a la construcció de l'Europa de les llibertats.
- La transició al capitalisme a Espanya. Els debats historiogràfics sobre la industrialització del país i de la seva dependència exterior. El model de desenvolupament econòmic espanyol, ritmes i cicles de creixement.



- Canvis socials i noves formes de sociabilitat: interpretacions sobre la transformació de la societat estamental i el desenvolupament del nou concepte de ciutadania.
- Treball i condicions de vida. L'evolució de la societat espanyola. Població, famílies i cicles de vida. Servitud senyorial, proletarització industrial, el naixement de les classes mitjanes i l'estat del benestar.
- Món rural i món urbà. Relacions d'interdependència i de reciprocitat entre el camp i la ciutat des d'una perspectiva històrica. De la societat agrària a l'exòde rural i a l'Espanya buida.
- La lluita per la igualtat i la justícia social: conflictivitat, moviments socials i associacionisme obrer. L'acció del subjecte en la història. L'acció de l'estat i les polítiques socials.
- La II República i la transformació democràtica d'Espanya: les grans reformes estructurals i l'origen històric d'aquestes. Realitzacions socials, polítiques i culturals; reaccions antidemocràtiques contra les reformes.
- El cop d'estat de 1936, la Guerra Civil i el Franquisme: aproximació a la historiografia sobre el conflicte i al marc conceptual dels sistemes totalitaris i autoritaris. Fonaments ideològics del règim franquista, relacions internacionals i etapes polítiques i econòmiques. La repressió, la resistència, l'exili i els moviments de protesta contra la dictadura per la recuperació dels valors, drets i llibertats democràtiques.
- Mecanismes de dominació, rols de gènere, espais d'activitat i escenaris de sociabilitat de les dones en la història d'Espanya. Protagonistes femenines individuals i col·lectives. La lluita per l'emancipació de la dona i els moviments feministes. Fonts literàries i artístiques en els estudis de gènere.

#### B. Reptes del món actual

- Memòria democràtica: reconeixement de les accions i moviments en favor de la llibertat en la història contemporània d'Espanya, consciència dels fets traumàtics i dolorosos del passat i del deure de no repetir-los. Reconeixement, reparació i dignificació de les víctimes de la violència i del terrorisme a Espanya. Les polítiques de memòria a Espanya. Els llocs de memòria.
- La qüestió nacional: consciència històrica i crítica de fonts per abordar l'origen i l'evolució dels nacionalismes i regionalismes a l'Espanya contemporània.
- Creixement econòmic i sostenibilitat: maneig de dades, aplicacions i gràfics per a l'anàlisi de l'evolució de l'economia espanyola des del Desenvolupisme a l'actualitat. Desequilibris socials, territorials i ambientals.
- La Transició i la Constitució de 1978: Identificació dels reptes, assoliments, dificultats i resistències de la fi de la dictadura i l'establiment de la democràcia. La normalització democràtica i l'amenaça del terrorisme.
- Espanya a Europa: derivacions econòmiques, socials i polítiques del procés d'integració a la Unió Europea, situació actual i expectatives de futur.
- Espanya i el món: la contribució d'Espanya a la seguretat i cooperació mundial i la seva participació en els organismes internacionals. El compromís institucional, social i ciutadà davant els objectius de desenvolupament sostenible.





## C. Compromís cívic

- Consciència democràtica: coneixement dels principis i normes constitucionals, exercici dels valors cívics i participació ciutadana.
- Identitat i sentiments de pertinença: reconeixement de les identitats múltiples i dels símbols i normes comunes de l'estat espanyol.
- Comportament ecosocial: compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.
- Ciutadania ètica digital: respecte a la propietat intel·lectual. Participació i exercici de la ciutadania global a través de les tecnologies digitals. Prevenció i defensa davant la desinformació i la manipulació.
- Els valors de l'europeisme: principis que guien la idea de la Unió Europea i actitud participativa davant els programes i projectes comunitaris.
- Solidaritat i cooperació: els grans desafiaments que afecten a Espanya i al món i conductes tendents al compromís social, l'associacionisme i el voluntariat.
- La cultura de seguretat nacional i internacional: instruments estatals i internacionals per preservar els drets, les llibertats i el benestar de la ciutadania.
- Conservació i difusió del patrimoni històric: el valor patrimonial, social i cultural de la memòria col·lectiva. Arxius, museus i centres de divulgació i interpretació històrica.





## **Història de la Filosofia**

Les cultures humanes es constitueixen i reconeixen amb vista a les respostes que ofereixen a les qüestions més fonamentals. Entre aquestes qüestions es troben les referides a l'origen, naturalesa i sentit del cosmos, al propi ser i destinació de l'ésser humà, a la possibilitat i les formes del coneixement, i a la definició d'aquells valors (la veritat, el bé, la justícia, la bellesa) que estimem adequats per orientar les nostres accions i creacions. Ara bé, encara que les qüestions són, en essència, les mateixes, la variabilitat històrica de les formes en què es plantegen i s'intenta respondre a elles és aparentment enorme. L'objectiu de la matèria d'Història de la Filosofia a batxillerat és recórrer el camí en què aquestes preguntes i respostes s'han donat, d'una forma distintivament crítica i racional, en l'esdevenir del pensament occidental, sense que això signifiqui menysprear la riquesa i rellevància d'altres tradicions de pensament. Aquest objectiu és d'una importància excel·lent per a l'assoliment de la maduresa personal, social i professional de l'alumne. Aventurar-nos a explorar la vida de les idees filosòfiques, en la relació complexa i dialèctica que mantenen històricament entre si i amb altres aspectes de la nostra cultura, és també explorar la intricada xarxa de conceptes i representacions sobre la qual pensem, desitgem, sentim i actuem. Així, lluny de ser un mer compendi erudit de coneixements, la matèria d'Història de la Filosofia ha de representar per als alumnes un fascinant exercici de descobriment del conjunt d'idees i valors que sustenten tant la seva manera de ser, com la de la seva pròpia època i entorn social.

Per aconseguir aquest objectiu es proposa el desenvolupament d'una sèrie de competències específiques que, més enllà d'aprofundir en els procediments de la indagació filosòfica amb els quals es va treballar en primer de batxillerat i del coneixement significatiu d'alguns dels més importants documents, concepcions, autors i autores de la història del pensament occidental, donin a l'alumne la possibilitat de pensar críticament les idees amb les quals pensa, identificant-les a l'origen més remot i seguint-les en el transcurs de les seves múltiples variacions històriques. Aquesta anàlisi històrica i dialèctica de les idees ha d'atendre tant les seves relacions d'oposició i complementarietat amb la resta de les idees filosòfiques, com a la seva connexió amb la generalitat de les manifestacions culturals, polítiques o socials en les quals aquelles idees s'expressen i al costat de les quals cal contextualitzar-les. Per aquest motiu en aquesta proposta s'insisteix a comprendre la història del pensament filosòfic, no de manera aïllada, limitant-ho al coneixement dels seus textos i autors i autores més rellevants, sinó en relació amb la totalitat del context històric i cultural en el qual les idees es descobreixen, generen i manifesten, ateses les múltiples expressions i fenòmens socials, polítics, artístics, científics o religiosos en què podem trobar i incardinades aquestes idees i, més específicament, inquirint sobre elles en textos i documents de caràcter literari, històric, científic o de qualsevol altre tipus. La fi última és que l'alumne, una vegada entengui les teories i controvèrsies filosòfiques que han articulat la història del pensament occidental,

